СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 247. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 24-го жовтня 1938. No. 247. Jersey City, N. J., Monday, October 24, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РОЗКРИТТЯ ФАЛЬШУ МАДЯРСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ЗА ЗАКАРПАТТЯ

БРИДЖПОРТ (Конетикот). — На запит „Свободи" в справі донесень з Будапешту в американських газетах, що, мовлявь, Михайло Югаш вислав до премієра Мадярщини в імені 400,000 закарпатських русинів, зорганізованих у Карпаторуськім Союзі в Америці, телеграму за прилучення закарпатської Руси до Мадярщини, гр. Іван Поп, теперішній предсідник Карпатського Союзу, заявив, що:

1) Михайло Югаш не є уповноважений говорити в імені імігрантів із Закарпаття, зорганізованих у Карпаторуськім Союзі, бо ані уряд цього Союзу ані ніякі збори імігрантів із Закарпаття його не уповажнили робити таку заяву.

2) Карпаторуський Союз, котрий обеднує всі найбільші запомогові організації імігрантів із Закарпаття, противиться прилученню Закарпаття до Мадярщини, а зате стоїть за повну автономію Карпатської Руси і її федерацію з чехами та словаками.

3) Він, гр. Іван Поп, негайно на вістку про це донесення вислав відповідні спростування до американських і карпоторуських газет з поясненням, що донесення з Будапешту про опінію закарпатських русинів є мильні й неправдиві.

ПРЕЗИДЕНТ ОБОРОНЯЄ РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Коли з ріжних боків підноситься кампанія за заміну робітничого закону Ваґнера, президент Рузвелт у своїй публичній заяві висказався за цей закон як завеликий крок уперед для розвязки суспільних питань. Він заявив, що урядові рапорти потверджують велику користність закону в міжстейтовій торговлі, та висказав надію, що й підприємства, які займаються бизнесом лише на місцевий ринок, теж із часом піднесуть рівень свого бизнесу до висоти, встановленої законом Ваґнера.

ПЕРКИНС ПЕРЕДБАЧАЄ ПОЛАГОДЖЕННЯ БОРОТЬБИ В ЮНІЯХ.

ВАШИНҐТОН. — Перкинс, серкетарка праці в кабінеті президента Рузвелта, висказується з великими надіями на скоре й успішне полагодження боротьби між Американською Федерацією Праці й Комітетом Промислової Орґанізації.

АМЕРИКА ПЛЯНУЄ ВЕЛИКІ КОРАБЛІ НА ТИХОМУ ОКЕАНІ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральна Морська Комісія виробляє пляни будови великих лінійових кораблів для правильного перевозу товарів по Тихому океані.

Видно з цього, що американці сподіваються зросту великого торговельного руху на Тихому океані в найближчій будучності. Мають будувати кораблі коштом по 8—11 міліонів долярів. Мають вони мати по 35,000 тон містоти, їхати зо скоростю 23 узлів на годину й давати приміщення 800 пасажирам. Будова має почастися за 6—8 місяців.

КОМІТЕТ ДАЄСА НАПАДАЄ НА ГУБ. МОРФІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конгресовим комітетом Даеса виступили кілька свідків, урядників і мешканців міста Флинт, у стейті Мішіґен, із зізнаннями, що підчас страйку робітників Генеральної Моторової Корпорації в січні 1937. року вся цивільна влада стейту заломалася. Свідки говорили про політику губернатора Моргія як про „зраду", бо, мовляв, він не робив нічого, щоб здержати заворушення.

У своїй промові перед 5,000 осіб у Флинті ґубернатор Морфі заперечував закиди; він говорив, що в січні 1937. року місто Флинт стояло перед громадянською війною, яку викликала би певно найменша іскорка, як, наприклад, висилка стейтових військ проти страйкарів.

АРЕШТОВАНО ПОРУЧНИКА ПОЛІЦІЇ ЗА КРАДІЖ РЕЄСТРІВ.

НЮ ЙОРК. — Поліція арештувала поліційного поручника Котберта Дж. Біґена на основі заприсяженого закиду, що він викрав з поліційної стації при вул. Берґен реєстри арештів 7,200 осіб, коли ці реєстри мав переглядати Ґерлендс, комісар інвестиґації, що розслідже зловжитки в урядових бюрах у Брукліні.

Комісар поліції Валентайн назвав Біґена зрадником і сором для поліції. Суд установив кавцію для Біґена на суму 25,000 долярів.

САМОГУБСТВО АКТОРКИ.

НЮ ЙОРК.— Пані Доротея Гейл, удова по Гарднері Гейлі, відомім малярі, згинула на місці, кинувшися з вікна свого мешкання на 16 поверсі. Причина її самогубства невідома. Вона грала колись у фільмових штуках і приготовлялася до карієри в правильних театрах.

ОБВИНУВАЧЕНІ ЗА ШПИГУНСТВО.

Перед федеральним судом у Ню Йорку ведеться процес проти трьох осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини. Є ними: панна Йоганна Гофман, що служила фризієркою на одному німецькому кораблі; Ерік Глязер, дезертир з американської армії; й Отто Фос, літаковий механік. Румріх, що був спершу поставлений з ними на лаву обвинувачених, признався до вини й став прокураторським свідком проти співобвинувачених.

ФАШИЗМ У ЯПОНІЇ.

Всі японські політичні партії задумують злитися тепер в одну національну партію під проводом князя Коное. Заразом опроваджений буде тоталітарний і авторитарний устрій. Потребу запровадження фашизму в Японії оправдують тим, що війна в Китаю вимагає найвищого скупчення національних сил.

СКАЖЕНИЙ ПЕС ПОКУСАВ ЦІЛУ РОДИНУ.

У Княжі, пов. Снятин, пес землевласника Йосифа Ярувельського покусав вісім членів його родини і чотири особи зпоміж служби. Опісля пес побіг до Залуча, де покусав одного селянина та кільканацять селянських псів і щойно тоді вдалося його вбити. Покусаними особами заопікувалися лікарі.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА ЛИСТАРЯ.

З поштової агенції у Спасі, пов. Долина, їхав ровером до Струтина Вижнього сільський листар Франц Стефанишин. По дорозі 3 км. за Спасом напали на нього два грабіжники, застрілили його і забрали 2,000 зл. Тіло вбитого сховали в коноплях.

ВЕСІЛЛЯ, ЩО ТЯГНУЛОСЯ 22 ДНІ.

В Сеґеді в Мадярщині женився син багатого землевласника з немеше багатою дівчиною. Їхнє весілля тягнулося 22 дні і ночі. На весіллі грали чотири циганські орхестри на переміну три тижні. Весільні гості зїли мясо з трьох великих волів, чотирьох телят, 14 баранів, безліч курей і випили тисячі пляшок вина і горівки.

МАСОВО ВИСЕЛЮЮТЬ З ЧОРТКІВЩИНИ.

Чортківське староство виселило з чортківського повіту, що належить від липня цього року до граничного пояса, коло 30 осіб, караних іще перед кількома літами за приналежність до ОУН і КПЗУ, на час 3 літ. Між виселеними є 21 українців і 9 жидів.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ И АРЕШТИ.

Підчас заворушень під фабрикою підприємства Аеровокс Корпорейшен у Брукліні, Ню Йорк, на тлі страйку робітників поліція арештувала 20 осіб.

ОБІКРАЛИ І ВИВЕЗЛИ ФІРОЮ ВСІ РІЧИ.

В невияснених умовинах злодії обікрали помешкання Якова Штайна у Варшаві й опісля вивезли фірою всі меблі, річи і навіть більші цвяхи зо стін. Поліція шукає злодіїв. Покищо арештувала сторожа, який заперечує, що не знає нічого про цей небудений крадіж і що не бачив, як злодії виносили меблі.

ПОТОНУВ, РЯТУЮЧИ ДІВЧИНУ.

В Отиневичах коло Ходорова купалася у ставі 12-літня Біґунівна з Городища Королівського, яка принесла їсти свому батькові до Отиневич. Нагло дівчинка почала потопати. За нею скочив до ставу 38-літній Центра і вирятував дівчину, але сам потонув, бо дістав — здається — удар серця. Центра осиротив жінку і діти.

ТАЙНА ЗАТРОЄНИХ СТРІЛ.

Хеміки вже віддавна намагалися прослідити склад отрути, якою дикі маляйські племена насичують вістря стріл. Ранка навіть незамітна від цієї стріли спричинює негайну смерть. Недавно вдалось одному англійському хемікові прослідити тайну тієї жахливої отрути. Він твердить, що отрути ладять із живиці дерева іпо, що росте в недоступних джунглях й осягає іноді висоту поверх 30 м. Дикуни натинають дерево та збирають живицю, з якої при помочі доволі складних заходів добувають сконцентровану отруту. Навіть найменша лайка тієї отрути, що дістанеться до крови, паралізує діяльність серця і спричинює смерть. Стріли, вістря, списи та ножі, напущені тою отрутою, задержують свою смертоносність навіть по кільканацятьох роках.

ІТАЛІЯ ВІДПОВІДАЄ АМЕРИЦІ НА НОТУ ЩОДО ЖИДІВ.

Департамент стейту дістав від італійського уряду ноту, в котрій він запевняє американський уряд, що італійський уряд не буде трактувати американських жидів в Італії гірше, як він буде трактувати інших чужинецьких жидів.

СМЕРТЬ ЖІНКИ МЕЦЕНАТКИ.

Емілія з Домбровських Шафранська, вдова по підполковнику австрійської армії, власниця реальности у Львові та членкиня багатьох українських товариств, упокоїлася 4. вересня ц. р. в год. 1. вполудне. Зійшла в могилу громадянка, щедра меценатка. В заповіті, яке покійниця виготовила ще тому рік, призначила половину своєї камяниці, вартости коло 20,000 зл. на народні цілі. З цієї суми призначила 1,000 зл. на церкву св. Юра, 2,000 зл. на чоловічу реміснічу бурсу, 1,000 зл. на жіночу реміснічу бурсу, решту на „Народню Лічницю".

ПАМЯТНИК ДЛЯ ЛЮДИНИ, ЩО ВДУШИЛА ЛЬВА.

Управа полуднево-африканського Народнього Парку, який є природнім заповідником, призначила 250 фунтів стерлінгів для вшанування памяти бурського мисливого Волютера, якого вважають единою людиною у світі, що зуміла перемогти льва голими руками.

В 1903 р. на Волютера, який працював біля свого дому, напав лев. Тому, що Волютер не сподівався нападу, не мав при собі ніякої зброї, не лиш пальної, але навіть ножа.

Між мисливим та львом почалася жахлива боротьба. Волютер, чоловік із силою велитня, задушив льва, причому сам зазнав лиш менші рани. Коли лев ляг у смертних судорогах, надбігла львиця. Волютер не мав уже сил до другої боротьби й тому виліз на дерево. Це дерево росте й до нині і саме біля нього поставлять залізну огорожу і прикрасять мармуровою таблицею з плоскорізьбою, на якій змальована буде боротьба Волютера з львом.

ЦІЛЕ ЗАКАРПАТТЯ ЗАВАЛЕНЕ ВІЙСЬКОМ — ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ

В Ужгороді повівають жовто-блакитні прапори.

УЖГОРОД. — Ціла Закарпатська Україна нині завалена військом, повзами, артилерією. Понад головами гудуть бойові літаки. В столиці Закарпатської України, Ужгороді, також повно війська, яке спочиває по вулицях, посуваючись до мадярських границь. Ужгород цілий замаєний державними жовто-блакитними прапорами Закарпаття. Слідно також прапори словацькі і чеські. Зникли цілком мадярські прапори, хоч у місті живуть також мадяри, які при інших нагодах вивішували свої прапори. Тепер, внаслідок ворожого наставлення до Мадярщини, ті прапори зникли. Сімнацять повітів Закарпаття внаслідок виступів мадярських терористів знаходяться далі під воєнним правом.

МАДЯРИ ВІДКИДАЮТЬ НОВІ ПРОПОЗИЦІЇ.

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд хвалиться, що на границі Словаччини і Закарпаття він скупчив 500-тисячну армію, узброєну в наймодернішу зброю. Ця армія денервується і нетерпеливо очікує приказу, щоб машерувати на Закарпаття і Словаччину. В напрямку границь далі сунуться мадярські повзи. Мадярський уряд відкинув нові пропозиції чехословацького уряду мирним шляхом вирівняти свої суперечности, хоч ті пропозиції були значно кращі, ніж попередні. Вони тепер віддавали мадярам сім і пів тисячі квадратових кільометрів, а мадяри хочуть 15 тисяч; крім того хочуть у Словаччині і решті Закарпаття голосування.

ЗАКАРПАТТЯ НАДІЄТЬСЯ ПІДДЕРЖКИ В НІМЕЧЧИНІ.

ПРАГА. — Міністер Закарпаття, Едмунд Бачинський, уділив кореспондентам побачення, на якому сказав, що Закарпаття остаточно вийде з цеї кризи вповні переможно. Правда, йому тепер грозить велика небезпека з боку мадярів і поляків, але по своїм побаченні з німецьким міністром закордонних справ, Рібентропом, Бачинський набрав переконання, що Німеччина в ніякому разі не допустить до захоплення Закарпаття мадярами. Також Закарпаття не втратить Ужгороду, Мукачева і Севлюша, без яких то міст Закарпаття не могло б існувати.

РУМУНИ ПОКИЩО НЕ ПІДДЕРЖУЮТЬ ЗАТІЇ ПОЛЬЩІ.

БУКАРЕШТ. — По короткій мовчанці румунська преса заговорила про поїздку польського міністра Бека до румунського короля Карла. Преса зазначує, що румунам не понутру цей плян. Румунія і Польща вже мають спільні границі і творять протисоветську барієру від Балтику до Чорного моря, пишуть вони. Зате Румунії потрібно границь із Чехословаччиною, бо остання буде потребувати чорноморських портів Румунії. А в тому криються економічні можливості. Крім того скріплення Мадярщини скріпить також її можливості відібрати від Румунії мадярську Трансильванію.

ПОЛЬСЬКІ ШАКАЛІ ДАЛІ ВИЮТЬ.

ВАРШАВА. — Польська преса далі зводить завзяту пропаганду за те, щоб не допустити до створення вільної закарпатської держави та старається спонукати цілу Польщу до інтервенції в тій справі. В пресі і через радіо поляки розпускають вістки, що на Закарпатті повстання, що чеські жандарми знущаються над населенням, що чеські повзи роздавлюють селян і т. п. А вкупі з тим польська преса пише, що поїздка міністра Бека до Румунії таки вдалася. Правда, румуни назверх відказуються від поділу Закарпаття, але вони хочуть наперед дістати від Польщі і Мадярщини запевнення, що Трансильванія лишиться при них на все. Польща вже дала їм на те згоду. Отягається ще тільки Мадярщина. Але в тому напрямку працює в Будапешті польський представник Любенські й остаточно Мадярщина також згодиться.

ЧЕХИ ТЕПЕР ХОЧУТЬ ҐАРАНТІЙ.

ПРАГА. — Премієр Сирови натякнув, що тепер, коли Чехословаччина вповні виконала те, що на неї наложила конференція чотирьох потуг у Мінхені, вона сподівається, що чотири потуги зчерги виконають те, що їй обіцяли, а саме заґарантують її границі. При тій нагоді Сирови підкреслив, що відтепер устрій нової держави чехів, словаків і русинів буде спиратися на цілковитій рівності тих трьох народів.

Чехи зривають із Советами.

Чеський міністер закордонних справ, д-р Хвальковський, приняв на авдієнції советського амбасадора і заявив йому, що мілітарний союз між Чехословаччиною і Советами перестав існувати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОСОЛ ДЕЙВИС ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ

У відомім у цілому світі зо своєї всесторонности й безсторонности щоденнику „Манчестер Гардіен" помістив недавно тому відомий нам з відвідин в Америці посол британського парляменту Рис Дейвис лист про національні меншини в Чехословаччині. Лист цей, писаний з Мадярщини, має, за словами самого автора, дати вказівки англійській Партії Праці, як ставитися до тих пекучих національних питань, які були порушені наперед чеською, а тепер мадярською крізою.

Є в цьому листі вістки, які автор подає як факти, які одначе фактами не є, а проте лист назагал підкреслює один важний основний факт, якого не уявляють собі видно члени партії Дейвиса в Англії: значіння національного питання в Европі.

Як виходить з того, що написано між стрічками в листі посла Дейвиса, для британців в політичних справах головним питанням було би питання економічного добробуту й політичної та особистої свободи. Маючи до вибору між двома державами, британець видно, на думку Дейвиса, вибирав би ту державу, де йому жилосяб краще матеріяльно й де він мав би більше свободи. Тимчасом на европейськім континенті зовсім інші справи вважають справами першої ваги. Там першою справою є справа національна й справа язикова. Себто, люди, маючи до вибору між двома державами, пішлиб не до тої держави, де їм булоб краще матеріяльно й свобідніше політично, але там, де уряд говорив би їх мовою, де уряд є тої самої національности. Каже посол Дейвис, що питання соціялізму, лібералізму, марксизму, чи торизму (консерватизму), котрі мають таке велике значіння в Англії, в Европі розмірно великого значіння не мають.

Коли національне питання має таку вагу при рішенні питань державної приналежности в часі миру, то тим більше значіння буде воно мати в часі війни. Національні меншини певно не будуть радо воювати проти держав, у котрих править їх нарід. Як їх до цього заставлять, то вони певно будуть масово дезертирувати, а тоді держава, що над ними панує, може бути серіозно загрожена.

Дейвис підкреслює, що нічого не помагає противлятися цьому фактові аргументами, що, мовляв, це нерозумно, що це викликане брехливою пропагандою, терором, чи погрозами. Факт лишається фактом, а з фактом усяка тверезо думаюча людина рахується.

Таку лекцію европейської політики дає посол Дейвис своїм партійним товаришам. Українські іміґранти в Америці, що стрічаються з американцями, родженими в Америці, добре знають, що багато людей в Америці мають такі самі думки про політику в Европі, як ці британці, до котрих звертається посол Дейвис. З тими переконаннями треба рахуватися всякому, що збирається поширяти серед американців знання української справи.

ПОЛІТИЧНА НЕСПОДІВАНКА: ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ГОТУЄТЬСЯ ДО СОЮЗУ З НІМЕЧЧИНОЮ

В політиці діються нераз дивні і несподівані річи. Ось тепер, коли Чехословаччину так сильно обкроїла Німеччина, здавалося кожному, навіть непересічному чоловікові, що чехи будуть аж дріжати з жадоби пімсти на німцях. А тимчасом ті твердо (на жаль, не всі!) думаючі люди приходять тепер до цілком противних висновків: вони, розглянувшися добре на всі боки, приходять до переконання, що з усіх сусідів Німеччина ще одна найкраще надається на союзницю. І ось, що пише полковник їх ґенерального штабу, Моравец, у „Лідових Новінах":

„Наша війна з німцями виглядала аж до останньої хвилини дуже добре приготованою під дипльоматичним оглядом. Наша загранична політика надавала напрям чеській стратеґії, а чеська армія займалася виключно тактикою на полі бою.

„Одначе показалося, що стратеґія була кермована цілком невдало, так, що армія не могла інтервеніювати навіть під оглядом тактичним. Не стидаймося назвати помилки помилкою, бо інакше можемо дожити до нових помилок і катастроф. Мусимо собі уявити, що в останніх днях ми були певні, що маємо найтісліші і найкращі союзи, договори, такі, які взагалі колинебудь могла мати така мала держава, як наша. Німецька політика вміла нас під військовим оглядом знаменито спаралізувати.

„І тому не робім собі ніяких ілюзій. Наша політика мусить, чи хоче, чи не хоче, знайти остаточно дорогу до добрих відносин з німцями, з якими ми були би вже давно порозумілися, якби „благородний" захід (Франція. — Ред.) не грозив нам безперестанно виповідженням союзу з нами. І прийде ще така хвиля, що Европа знову почує про нас. А ми покищо берім собі приклад з Німеччини та з того, що вона зуміла довершити впродовж 20 років від погрому в 1918 році.

„Ми довго грали ролю жандарма, що держав на припоні німецьку державу, і то лише в тій цілі, щоб у вирішній хвилині бути зовсім опущеними. І якщо світом має орудувати не закон, але сила, то нашим завданням є прилучитися до сильнішої сторони. Ми мусимо заключити договір з Німеччиною, звязати себе з нею під господарським оглядом, так, як Болгарія і Югославія, та мусимо стерегтися, щоб нас не втягнено до якогонебудь протинімецького фронту".

Така стаття полк. Моравеця поміщена в часописі, що стоїть у близьких зносинах до чехословацького міністерства заграничних справ, заслугує тимбільше на увагу, що віддає думку, висказувану чимраз частіше як у політичних колах так і серед освідомленої чеської суспільности.

І тому велике збентеження викликують у Парижі інформації Герста про несподіване покращання відносин між Чехословаччиною й Німеччиною. Розходяться навіть поголоски, що Чехословаччина, як і деякі інші держави, має незадовго виступити з Ліґи Націй.

Інтересні речі пише римська пресова агенція Стефанія:

„В чеській пресі бачимо перші познаки нової міжнародньої орієнтації. Французько-чеський союз, чесько-совєтський союз, а навіть французько-совєтський союз роблять вражіння сильно захитаних. Політичні настрої в надунайських державах починають змінятися. І Прага виробляє в себе нову орієнтацію на підставі приязни навіть з такими державами, з якими ще недавно не піддержувала дружних зносин. Це нове становище Праги буде також наслідком зміни в управі чехословацького міністерства для заграничних справ".

І закінчує пресова агенція Стефанія ось як: „Знаємо з інших джерел, що Італія може вести приязну політику супроти нової чеської держави допервa тоді, коли будуть упорядковані внутрішні народностеві відносини тої держави, і то не лише щодо судетських німців і поляків, але також і щодо мадярів".

Новоіменований чехословацький міністер заграничних справ, д-р Хвальковський, що досі був чехословацьким послом у Римі, вже приїхав літаком до Праги, а перед своїм виїздом відбув довшу конференцію з Мусоліні та з мін. Чаном. Він зложив чехословацькому урядові звіт з тої конференції та подався до Берліну. Цей виїзд уважають у Лондоні зворотом чеської політики в напрямі прихильнім для Німеччини. Під цю пору борються з собою в Празі два напрями: одна з груп, наближених до аграріїв, орієнтується на Берлін, а друга група, на якої чолі стоїть новий міністер, Хвальковський, думає, що треба радше намагати з Римом.

Мусоліні в одній зо своїх промов радив Празі опертися передовсім на Польщі і Мадярщині. З цього виходилоб, що Мусоліні не дуже був би вдоволений, якби Прага занадто наближувалася до Німеччини.

Але як може Прага занадто кумпанувати з Будапештом, коли мадяри намагаються забрати не лише свою чисто мадярську територію, яку прилучено до Чехословаччини, але і Закарпатську Україну?! А з усього виходить, що Мусоліні власне в тому напрямі попирає мадярів. На іншім, цілком противнім становищі стоїть Німеччина, в якої інтересі лежить, щоб Мадярщина не межувала безпосередньо з Польщею.

Орган чеських аграріїв, „Венков", заповідає, що він незадовго обговорить докладніше справу польсько-чеських відносин. Покищо зазначив „Венков" лише коротко, що Чехословаччина не піде разом з Польщею проти Німеччини, бо це булоб самогубством.

А „Праскі Ліст" поміщує засадничу статтю, в якій протиставиться виводам варшавської „Газети Польскої", що нібито тепер нічого не стоїть на перешкоді до стислого наближення між чехами і поляками.

Той часопис піддає цей погляд засадничій критиці і доказує, що як настрій, що панує в чеській суспільності, так і політика празького уряду не пішлиб на таку комбінацію.

Нарешті часопис „Ді Індепендент Прес", що виходить в Ірляндії, пише про нову ситуацію в Европі ось що:

„Не була для Чехословаччини щасливою та днина, коли вона звязалася з Росією та Францією. Ті держави вважали її лише за засіб, який мали використати в даній хвилині проти Німеччини. У тій ліпшій політичній атмосфері, котра, як треба сподіватися, запанує тепер в Европі, булоб для Чехословаччини дуже пожадане, щоб таких союзів уникала".

Автім чехи і в себе, навіть у своїй армії, мають досить клопотів. Настрій у ній є дуже поганий, випадки непослуху часті, а жовніри відгрожуються нераз своїм старшинам. З такою армією годі вести війну.

Подав д-р К. Тр.

ЯК УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКА ЗЕМЕЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПЕРЕХОДИЛА В ПОЛЬСЬКІ РУКИ

(1)

З ослаблення української держави татарськими нападами користала передівсім сусідня польська держава. Польща здавна гляділа завидним оком на багаті українські землі. Польський король Казимир, названий Великим, напав 1340 р. на галицькі землі та вивіз зо Львова багату добичу. Цей перший вдалий похід піддав Казимирові думку завоювати галицькі землі для польської корони. Почалася довга **війна**, що з малими перервами **тревала 26 літ**, а скінчилася **1366 року** умовою, на основі якої **Казимир прилучив галицькі землі до Польщі.**

Із завоюванням Галицького князівства йдуть грабіжницькі загони польської шляхти далі в сусідні руські землі. Свідчить про це **петиція волинян і підляшан до сойму 1551 року, в якій просять, щоби зроблено кінець „тим кгвалтам, наїздам, забійствам, забираню земель і грабежам, которіє ся от панов поляков діет".**

Тому, що Україну безнастанно нападали татари та польська шляхта, мусіла вона шукати союзників. Литва, якій загрожував орден німецьких хрестоносців, не була всилі дати Україні достаточну поміч. Україна й Литва надіялися, що знайдуть поміч проти татарських нападів у союзі з Польщею та що тоді настануть правні й приязні взаємини, тому злучилися з Польщею в державну унію в 1569 році на люблинськім соймі. Україна й Литва застерегли собі всякі свободи.

Вже в 1354 році Казимир подарував місто **Ряшів** із сумежними селами (що тоді **був власністю українських князів**) Янові Пакославові зо Сторища за посередництво в переговорах із татарами. По смерті Казимира перейшла Червона Русь (Галицьке князівство) на основі умови з 1350 року під володіння угорського короля Людвика. В імені короля Людвика обняв правління над Червоною Руссю (Галицьким князівством) 1372 року Володислав Опольський. Він був зівсім незалежний від Польщі, тоді Галицьке князівство мало окремі гроші, а за товари, спроваджувані з Галицького князівства, Польща мусіла платити мито. Поселенці зо Шлеська кольонізували Галицьке князівство (тут треба розуміти міста та велику посілість) скоро, а щедрий для них князь обдаровував їх землями та привілеями. **Спроваджені князем німці позаймали майже всі уряди.** Таких поселенців мусіло бути дуже багато. Поселювалися вони на нових землях і діставали добра, коли тільки замешкали з жінкою та дітьми в цій країні.

„До тиєї землі, молоком і медом пливучої, прибували поселенці звідусіль, і з Молдавії і з Польщі, і нині вже тяжко означити, звідки вивели свій рід" — каже польський учений-публіцист Ернест Брайтер (Студії над XIV століттям). В перших днях лютого 1387 року Польща зайняла Червону Русь і всі Володиславові землі дісталися малопольським панам (себто з околиць Кракова) у нагороду. Таксамо **король Ягайло і його син Володислав відбирали під ріжними претекстами землі від українських бояр і роздаровували польській шляхті. Нпр. тих бояр, які на власний кошт станули до помочі німецькому цісареві проти турків, приказав Ягайло вкинути у вязницю, а їх маєтки** загарбав. (Кромер, том 20., стор. 380, року 1426., Длугош, том 11., стор. 494).

„Захланність польської шляхти — пише історик Длугош — зросла до того ступня, що коли дістала від королів даровизни на міста та села на Русі, **виганяла давніх власників і дідичів, а ті з недостатків попадали в розпуку та переходили до татар**, котрих опісля впроваджували, щоб пустошити землі, з яких їх прогнано. Також усі ті бояри, які шукали помочі денебудь проти Польщі, наложили головами, а їх землі перейшли на власність польської шляхти та королівщини. Зрештою польська шляхта не дуже зважала на те, щоб мати королівський дозвіл, і не дбала про підшукування претекстів".

Перемиські землі зайняла польська шляхта ось як: спросила українських бояр до Перемишля на нараду, запрошених повбивала, а їх землі забрала собі. **Таксамо хотіли поляки зробити і з литовською шляхтою** на соймі в Парчеві в 1449 році. Це не вдалося полякам, бо підступ зрадили. Литовський літопис, що його видав Нарбут у Вільні, говорить про це ось що: „Учинити, как учинили над пани руськими перемиськими, позвавши їх до ради і там порезали і Перемишль заселили".

(Дальше буде)

НА СТАРІСТЬ, ЧИ ЗАМОЛОДУ?

(Турецьке оповідання).

(1)

Велика левада серед мрячної, темносиньої тіни безмежних лісів, у які не продістається ніякий птах! Серединою протікає криштально - чистий потік... Тисячі коней брикають у золотистому світлі сходячого сонця. Мекають сотки тисяч овець. Рев і іржання! У далечі знімаються у небо безчислені шпилі снїжних високих гір, похожі на голови, вінчані сріблом. Посередині замок. Перед воротами саду, що окружає замок, узброєні воїни сидять на конях, гавкають собаки.

Тут живе бей.

Власник того замку, то двадцятьпять-літний Гасан бей. Він не знає числа своїх овець, коней, верблюдів і караван, що розходяться по всьому світі. Границі його посілости невідомі. З Азербайджану, Туркестану, Багдаду, Сирії, Анатолії, з европейської Туреччини приходять листи його людей та кажуть: „Більше як половина світу належить до Гасана бея". Подорожні оповідають, що від сходу до заходу називають його імя.

Гасан бей мав близнюків. Було їм по шість літ. Звалися Тургуд і Коркуд. Найгарніша в світі жінка, Улюдж Беґум, привела їх на світ. Кожний уважав їх дітьми русалки. Такі гарні були вони, що жінки племен, далеких більше ніж місяць дороги, приходили, щоби побажати з тієї нагоди Улюдж Беґум.

Гасан бей був одиноким сином багатого, лицарського батька, що помер тому три роки. Що дня ходив на лови, грав у польо, дякував Богу за безмежні багатства, які йому дала доля, підпомагав бідних, помагав тим, що шукали помочи; словом, не робив нічого іншого, лише добре й лицарське.

Хоч він був такий багатий, то не піддавався пристрастям, не пив, проводив літа зо своєю коханою Улюдж Беґум і дітьми, йшов скоро спати та скоро вставав. Був дуже щасливий.

Та одної ночи зявився йому в сні дервіш і сказав:

—Гасане бею, тобі притрапиться велике нещастя. Чи воно має прийти на старість, чи в молодості?

Він не відповів нічого, а як пробудився, сказав:

„Мабуть добре воно скінчиться". Обняв Тургуда й Коркуда, що пробудилися були ще скорше, й поцілував їх. Того дня до самого вечора був у поганому настрої на ловах і при грі в польо. В ночі не міг заснути. Над ранком був дуже втомлений. Ледви примкнув очі, а вже той самий дервіш стояв перед ним і сказав, потрясаючи бородою:

— Гасане бею, тобі притрапиться велике нещастя. Чи воно має прийти на старість, чи замолоду?

Він знову зірвався і пробудивсяб він над такою жінли. Глянув на них. Отже цей дім, це щасливе гніздо мала знищити грізна рука долі. Та чи тепер, чи пізніше? Став роздумувати. Не міг рішитися сказати: „Тепер... за моеї молодости". Чи не змилосердився би він над такою жінкою і такими двоїчко гарними дітьми? Чи мають вони вирости, а тоді хай станеться з ними те, що має статися?

Того дня він не виходив. Наче хорий сидів вдома. Під вечір змінювалася поволі його постанова. Який багатий був Гасан бей, такий теж був хоробрий. Як не боявся ворога, таксамо не боявся ніякого нещастя. Чому мав би він бажати собі такого нещастя на старі літа? Коли тимчасом нещастя притрапилосяб йому замолоду, міг би побороти його своєю сильною рукою. Він вірив у свої сили. А коли вже йому призначене було нещастя, то хай воно прийде в силі його віку, в молодості.

Як постановив собі це, заснув твердо. В сні знову зявився йому дервіш і повторив давнє питання:

— Гасане бей, тобі притрапиться велике нещастя. Чи воно має прийти на старість, чи замолоду?

Гасан бей скрикнув: „Замолоду, замолоду" та й збудився.

Улюдж Беґум і близнюки пробудилися. Та він сказав їм лише: „Спіть. Я говорив крізь сон. Не робіть собі нічого з того".

До ранку вже не заснув. Як розвиднілося, сказав осідлати коні. Хотів відідхнути свіжим воздухом, поїхати на довшу прогульку. Як виходив із хати зо своїми людьми, побачив щось десять прошаків. Були обідрані. Крізь лахміття видно було поранене тіло. Заточувалися, бо з голоду не могли вже вдержатися на ногах. Він сягнув рукою за пазуху та витягнув жменю золотих грошей і кинув їх між убогих, як милостиню.

Думав, що вони жадібно кинуться на гроші. Одначе ні один не ворухнувся. Гасан бей сказав: „Ви нещасливі, чому не берете мого дарунку?"

Всі озвались одноголосно: „Ми не прошаки".

Гасан спитав здивовано:

„Відкіляж ця ваша нужда? Хто ви такі?"

Один із них виступив наперед, розложив руки та сказав: Мій бею, глянь на мене. Коли добре приглянешся, пізнаєш мене. Ми були управителями твого краму на сході".

Гасан бей зчудувався, пізнав їх усіх і скрикнув: „Що з вами сталося? Як ви зійшли на таке?"

Люди, що він узяв їх за прошаків, розповіли йому докладно, що сталося:.

Китайці, опришки, перські їздці сплюндрували все на сході. Всіх турків, які їм попалися в руки, вони повбивали. З великим трудом вдалося врятуватись лише тим кільком. Шкоди годі було оцінити.

Гасан бей не попав у розпуку та сказав: „Не журіться, нема іншої ради, лише піддатися нещастю, яке приходить від Бога.

Цілісенький місяць що ранку приходили юрбами чужі люди та прошаки й говорили, що належать до його дому. Гасанові беєві нічого не осталося. Всі його пребагаті скарби в Азербайджані, на Кавказі, в Туркестані, Багдаді, Сирії та европейській Туреччині були знищені й розграблені.

Що дня спадали ріжні нещастя на нього.

(Дальше буде).

ПОВІДОМЛЕННЯ

Подаю до відома урядникам і членам відділів 276, 161 і 34 з Ембрідж, і відділу 120 з Аліквіпа, що

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

тих відділів відбудуться У СУБОТУ, 5-го ЛИСТОПАДУ 1938, в годині 8-мій ввечір, в домі відділу 276-го, 697 GLENWOOD AVE., AMBRIDGE, PA.

Знова В НЕДІЛЮ, 6-го ЛИСТОПАДУ 1938 р., в годині 1-шій пополудні, відбудуться в литовській галі, 1725 JANE ST., S. S. PITTSBURGH, PA.

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

всіх відділів з Пітсбурґу й околиці, а саме, отсих відділів: 118, 24, 96, 132, 153, 296, 134, 136, 384, 264, 396, 109, 232, 338, 126, 82, 63, 56, 212, 91, 166 і 74.

На обох орґанізаційних зборах буде промовляти гол. фін. секретар-касієр **Р. Слободян.** Урядники всіх вище поданих відділів повинні конечно прибути на ті збори, а знова члени принаймні з поблизьких місцевостей. Збори в Пітсбурґу зачнуться точно в год. 1-шій тому, що того самого дня пополудні відбудеться ювилей від. 53-го, на якому п. Слободян буде також промовляти.

247,56

Марія Малевич, заступниця гол. предсідника.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ НАМ ТРЕБА ЧИТАТИ.

(З нагоди місяця книжки).

„Присвяти час в уліпшенні себе писаннями інших, а лекше буде тобі осягнути те, що тяжко приходилось їм". Отсі слова про вартість читання сказав колись великий грецький фільософ Сократ. Знайшли вони широкий відгомін у житті багатьох ґеніїв, визначних людей і героїв, котрим книжка як джерело мудрости додала свіжу воду стати великими й обагатила знанням — цією найкращою зброєю в людськім житті.

У житті Тараса Шевченка підчас його неволі книжка (в цьому випадку Біблія, як одинока дозволена лектура) ставала єдиною його розрадою, а завжди у вільних хвилинах найбільшою розкішшю. Поет не читав, а прямо зачитувався всілякими книжками. „Завдяки моїм тутешним другам — писав він до ґрафині Толстої — я засипаний книжками, і читаю, а властиво відчитуюсь, а осіння грязь на диво помогла мені в тому солодкому ділі. Я прочитав усе, що тільки за той час замітного появилося в вашій літературі. Тепер лишилися мені тільки цьогорічні журнали і я насолоджуюся ними як найсмачнішими ласощами".

Чим була книжка для Івана Франка, вказує от хочби отся його поезія: „Книги — морська глибина: хто в них пірне аж до дна, той, хоч труду мав досить, дивнії перли виносить".

Найбільшим ідеалом великого державного мужа Лінкольна було: вчитися, знати, читати. „Речі, що я їх бажаю знати, є в книжках; моїм найкращим приятелем є той, хто дасть мені книжку, якої я не читав" — повторяв він часто. І за книжку цей книголюб був би виконав найтяжчу працю, переміняв найкращу розривку, зложив останнього сотика.

З книжкою „Іліяда" спав великий македонський король Олександер Великий, щоб, уранці пробудившись, можна було її читати. З книжкою возився цісар Наполеон. Книжка пробудила цікавість до хемії у великого вченого фізика, Фарадея; помогла в дослідах основникові агрономічної хемії, Лібіхові, вченому Стефенсонові й багатьом іншим чи то в давнині, чи в сучасності. Про значіння книжки каже Масарик, президент Чехословаччини: „Скажи мені, що ти читаєш, а я тобі скажу, хто ти є".

З отсих, вище згаданих прикладів ми бачимо, яку ролю грала книжка в житті великих людей, як багато їм помогла. Тому ми ясно повинні здати собі справу, що й у житті звичайної людини роля книжки незвичайно велика. Тут говорю про вплив книжки з певною ідеєю, додатним напрямом, багатої формою й змістом. Читання з певною ціллю будує характер, гартує волю, запалює духа до нових осягів; поблільшує наше знання мови і стилю; дає відчути творчого духа автора; відкриває незнані світи, бо дає змогу пізнатися з країнами найдальших кутків землі, з політичним і суспільним устроєм ріжних народів, із життям великих геніїв, з їх прямуваннями, перепонами й перемогами. Читання є інтерпретацією життя. Література є дзеркалом, що дає вірний образ тих людських інтересів і проблем, що виринають через стрічу з іншими. Читання вчить нас штуки життя й співпраці з людьми. Воно є цілющим бальсамом на зболілу душу підчас важких ударів долі, розрадою в хвилинах розчарування, підняттям у хвилинах упадку на дусі.

Тому вчімся читати добру літературу. Бібліотеки повні цих неоцінених скарбів, що їх можна дістати без грошей. Книгозбірні переповнені творами з ріжних осягів людського знання, доступні в ціні й до нашого смаку. „Учітеся, брати мої, думайте, **читайте**" — радив великий кобзар і найбільший ґеній українського народу. Зійдім на дно знання й краси, а винесемо ці прегарні перли, що блистітимуть у нашій вдачі, нашім думанні, нашій поведінці з іншими.

Марія Лехицька,
Ню Йорк.

УКРАЇНСЬКІ ИМЕНА ПО АНГЛІЙСЬКИ.

Під таким заголовком помістив я допис у „Свободі" з 22. і 25. серпня ц. р. Ціллю того допису було звернути увагу нашим людям, як вимовляти наші ймена; щоб не було негідних перекручувань і недобрих підставлювань; щоб не робили з Володимира „Вилієма", „Джека", чи чогось іншого; щоб не робили із Стефанії, Ксені, а з Теклі „Стелли", „Бетті", чи що; і т. д. Одним словом, щоб ми придержувались тут в Америці якомога вимови імен у такий спосіб, щоб можна було віднайти нам наші ймена, а тим самим пізнати, хто є наш: українець, чи українка.

Цей допис викликав відгомін.

П. Лазар у „Свободі" з 11. жовтня ц. р. в дописі „Українські ймена" звертає мені увагу на деякі важніші (як він каже) помилки. Ці помилки шановний дописувач знайшов у моїх фільольоґічних поясненнях. Його уваги на два ймена, які я подав для приміру, Іван і Марія, можуть бути слушні й неслушні. Бо чи Іван походить від гебрейського Єгохан (як пише він), чи від іншого старого значіння, це для мене було мало важне. В моїм дописі мені йшло про те, щоб не перекручувати тих наших імен, що вже прибрали наш наголос і вислів. Бо коли доходити з фільольоґічного боку, то ми можемо зайти аж десь іще перед вавилонські часи і мусимо дати всім іменам їх первісний вигвір та засимілюватись до того, що годі буде розібрати, хто ми й що. А нам треба зватися так, як наш нарід уже звик; бо помісних іменах ми себе можемо знайти і пізнати у світовому морю.

Я брав виводи імен з іншого джерела, а шановний дописувач з іншого. Тому й, на його думку, мої виводи неслушні.

З англійського виводу виходить, що й виводи шановного дописувача не цілком відповідають правді. Там сказано, що Іван означає „Ґад із прешос", а евангеліє — „Ґад'с нюс". Марія означає „вон гу воршипс" (та, що молиться). А дописувач знайшов, що Марія може означати: бунтівниця, пані, пан, морська звізда, вчителька, морська провидниця і т. д. Найбільше, видно, „Марія" підхожа до моря, тому й з релігійного боку кажуть: Марія — море (в значінні безмежна любовю). Розуміється, коли будемо йти далі, то ще щось знайдемо під цим іменем і тоді годі й доказати дійсне значіння цих імен.

Та не діло в фільольоґічних виводах, а в тім, як ми маємо вимовляти такі ймена по англійськи, щоб вони відповідали нашому акцентові і висловам. І от на цю тему я писав. Дописувач каже, що українські ймена по англійськи є „справою смаку", а далі каже, що це „справжній європейсько-грецький інтернаціонал". Ціль мого допису була, щоб ці наші ймена не були тим „інтернаціоналом". Ми хочемо свої, присвоєні вже ймена націоналізувати і придержуватись в такій формі вигвору, в якій вимовляє наш нарід, а не викручувати цих імен.

Шановний дописувач милиться, коли каже, що в нас латинських імен майже нема. Може їх в Україні нема, та є вони в Америці, і є їх багато, та й ми, священики, про це знаємо. Тому ціль мого допису не була у виводах фільольоґічних, а те, щоб звернути увагу батькам і матерям, щоб не звали дітей латинськими іменами: Кляра, Домініка, Патріція, Стелла, Фльоренсія і т. д.

Таких імен я навів кількадесять і не виводив їх задля їх старого походження, тільки щоб показати, що наш нарід такі ймена має і вони для нас відповідають, коли їх як слід вимовити і по англійськи написати.

Я не маю на цілі тут полемізувати, ані критикувати п. Лазаря, бо й у його дописі є багато слушного і таких дописів нам саме треба, і то тепер, коли хочемо кожну свою одиницю притримати для нашої нації. А притримаємо її в першій мірі тим, коли її вбережемо у все, що наше, а не чуже, почина̀ючи вже від імени.

Нам треба подбати, щоб наші ймена відповідно вимовляти і писати, так, щоб вони стали нашою пропаґандою, щоб не дихали й не говорили „інтернаціоналом", а говорили про нас, як про велику націю.

о. Степан Мусійчук,
Йонгставн, О.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СТ. ЛУЇС, МО.

Протестаційне віче.

Дня 25-го вересня 1938 р. за ініціятивою укр. прав. церкви, У. Н. Дому й українських товариств, що гуртуються в У. Н. Домі в Ст. Луїсі, відбулось протестаційне віче, щоб і наш голос злучився з усіми українськими голосами крику та протесту проти терору і грабунку, якого в 20-му столітті допускається польська влада над нашим безборонним народом. Віче розпочалось у год. 2:30 пополудні в домівці У. Н. Дому при участі досить поважного числа свідомих українців. Віче відкрив вступним словом п. В. Щупляк, предсідник укр. прав. громади, і в коротких, але обдуманих словах пояснив присутнім ціль скликання віча та попросив присутніх вибрати президію до переправадження скликаного віча. До президії покликано на голову п. В. Логуша, на секретаря п. В. Ґолдака. Голова віча покликував до слова таки місцевих бесідників: п. І. Добромильського, предсідника У. Н. Дому; п. М. Тельовича, предсідника т-ва ім. св. Володимира Великого, 179 від. У. Н. Союзу; і п. М. Бартіша, секретаря Товариства Самостійників в Ст. Луїсі. Всі бесідники вивязалися в своїх промовах якнайкраще. Говорили про факти, що польська влада, щоб уґрунтувати своє панування над українським народом, взялася за грабунок українських церков. „Коли знищимо українцям церкву і силою втягнемо їх до нашого костела, то за якийсь час українці будуть не тільки католиками - латинниками, але й поляками. І кожен бесідник, кінчаючи свою промову, апелював до присутніх, щоб усі більш інтересувалися своєю українською церквою. Бо коли нашою українською церквою інтересується Польща з ціллю знищити нас, як відрубок від Поляків націю, то ми, українці, інтересуймось нашою церквою, щоб нам себе змінити.

Далі голова попросив до слова панну Олю Єзуско, яка була на вакаціях у Рідному Краю, і вернулась до Ст. Луїсу 23-го вересня. Як наочний свідок, вона дуже багато оповідала про життя наших українців на рідній землі, про завзятість не тільки старих, але й української молоді, а навіть малих дітей. Всі вони готові згинути, щоб тільки була вільна Україна. Всі слухали її слів із запертим віддихом.

На самий кінець голова віча покликав до слова місцевого священика, о. Л. Кушніра. Реферат о. Л. Кушніра тревав майже годину, тому тяжко описати точно слова, які плили з уст українця-патріота і священика-націоналіста. Реферат був точно оброблений на ґрунті історичних фактів, що сягали аж до часів козацтва; що й наше козацтво, обороняючи православну віру, тимсамим обороняло Україну й український нарід. Бесідник закінчив свій реферат словами: „У бій за Бога, Україну і церкву українську, а тоді сповняться безсмертні слова Батька Тараса: Встане Україна і розвіє тьму неволі, світ правди засвітить і помоляться на волі невольничі діти".

По рефераті о. Л. Кушніра прочитано по англійськи й по українськи резолюції, які присутні прийняли одноголосно. Резолюції вислано в призначене місце.

На закінчення о. Л. Кушнір іще раз пригадав присутнім нерівну боротьбу українського народу з ворогами і попросив присутніх зложити жертву на боротьбу. Тоді п. В. Щупляк пішов між присутніх з капелюхом і зібрав $6 на визвольну боротьбу. Зібрану жертву вислано через „Обєднання".

На кінці вічевий голова подякував усім бесідникам за їхні щирі і патріотичні слова, а всім присутнім за те, що з таким захопленням вислухали бесідників. Віче закінчено відспіванням українського гимну.

Василь Голдак,
вічевий секретар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СКРЕНТОН, ПА.

Поклик.

Заходом Українсько-Американської Політичної Ліґи повіту Лакавана відбулася в Скрентоні в неділю, 9-го жовтня, нарада в справі заснування Українсько-Американської Політичної Орґанізації на цілий стейт Пенсилвенія. На нарадах були заступлені представники з трьох повітів, а саме: Лакавана, Лузерн і Нортгемптон.

Присутні ствердили, що такої орґанізації нам, українцям, конечно потрібно, та що стейтова орґанізація не тільки що поможе поодиноким клюбам, але при відповідном проводі вона зможе також помогти українським мешканцям Пенсилвенії, головнож молодшому їхньому поколінню.

На нарадах вибрано тимчасовий комітет, котрому доручено скликати в Скрентоні на день 23. жовтня 1938 року, на годину 1-шу пополудня, до готелю Кейси, стейтову конвенцію.

На ту конвенцію має право прислати своїх делеґатів кожний український політичний клюб зо стейту Пенсилвенія.

Голоситись треба або до тимчасового секретаря, Володимира Крайківського, на адресу: 304 WRIGHT AVE., KINGSTON, PA., або впрост до Тимчасового Комітету підчас нарад конвенції.

Громадяни! Справа стейтової політичної орґанізації важна, особливо під теперішню пору. Про неї багато говорилось та писалось у газетах. Тому посилайте своїх представників на конвенційні наради і будуйте спільно орґанізацію, якої вам потрібно.

За Тимчасовий Комітет: **В. Сокіл, М. Когут, В. Крайківський, Д. Попіль, П. Лавний, В. Сенюк, В. Кіщак, Д. Хомин, І. Попіль, Е. Попіль, Г. Потацький.**

КОРОЛЬ БЕЛЬҐІЇ І ЙОГО ДІТИ.

Леопольд III, король Бельґії, та його троє дітей на забаві в городі королівської палати в Лекен, коло Брісселі. Старший хлопець це князь Брабанту, наслідник бельґійського престолу.

ЗАМІТКИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПАСІЧНИЦТВА

Петро Прокопович — пасічник-народолюбець.

(Відчит д-ра Миколи Гайдака на зїзді українських професіоналістів у Питсбургу).

Воно може здаватись дивним, що у цей час, коли політичні питання стоять на першому місці, чоловік починає говорити про такий, здається, незначний предмет, як пасічництво. Але я розумію справу так, що кожний український професіоналіст мусить цікавитися тим, що робилось і робиться на українських землях у його галузі, й на зїзді подати членам професіоналістам ті факти, про котрі він дізнався впродовж року.

В кожній галузі життя були і є люди, що тихо працювали й працюють над піднесенням добробуту й свідомости українського народу. Такі люди були і в пасічництві, й про них ми мусимо згадати, даючи їм належну пошану.

Пасічництво мало велике значіння в українськім господарстві давніх часів. Князі збирали податки воском та медом, давали дари чужоземним володарям. Торговля медом та воском з чужинцями була дуже розвинена ще за Святослава. Природньо, що „Руська Правда", збірник законів українських, має багато таких справ, що торкаються пасічництва. Про важливість цієї галузи у тогочаснім господарстві видко з того, що за порушення значка власника на вуликові виновник платив кару таку велику, як за вкраденого вола; а коли господар схопив злодія на пасіці, то міг убити його „во пса місто". З цих законів також видко, що майже перед 1,000 роками українці вже знали, як господарити з бджолами.

У XV. столітті осередком торговлі з чужиною був Львів, де віск контрольовано, щоб забезпечити вивіз тільки першорядного товару. Як приклад розміру вивозу воску можна подати, що з самої тільки берестейської комори у 1508 році вивезено майже 205 тисяч фунтів воску, а з луцької понад 248 тисяч фунтів. Не диво, що закони за порушення воску були дуже суворі; за ошуканство карали навіть смертю.

Але ступнево пасічництво починає занепадати. Причиною того були яища суспільного, господарського, а то й політичного характеру. Люд, що мусів платити високі податки панам, зубожів; попит на продукти пасічництва зменшився; Москва знищила багато козацьких господарств. В однім тільки 1775 році знищено 20 тисяч пасік.

І от у такім часі народився чоловік, що став творцем поступового пасічництва. Ним був Петро Прокопович (1775—1850). Походив зо старої козацької священицької родини. Закінчивши високу освіту в київській Могилянській Академії, тодішнім університеті українськім, він вступає до військової служби. Але його не бавить військове порожне життя. Він занадто добре відчував пригноблення свого народу, й рішив допомогти йому, чим міг. Він залишає свою службу, вертається в Україну й, діставши кілька вуликів, починає студіювати життя бджоли. Удосконаливши своє пасічниче знання, він відчиняє коло Батурина, колишньої гетьманської столиці, пасічничу школу, до котрої приймає дітей убогих селян. В тій школі провадив він навчання українською мовою. Прокопович просив дозволу влаштувати друкарню при школі, але російський уряд заборонив, і мабуть тому Прокоповичеві лекції про бджільництво не побачили світу. Він писав їх українською мовою, а перекладати московською мовою йому було важко, та правдоподібно й не хотів він цього робити. Змосковщене українське дворянство нападало на Прокоповича за те, що він учив „підлих" людей. Він їм відповів: „Метою моїх зусиль є поширення справжнього знання про бджоли і відкриття можливостей збільшити цю багату галузь у нашій батьківщині. Щоб досягти цього, потрібно й необхідно виховувати людей саме з того стану, що його несправедливо й образливо називають „підлим". Підлими треба вважати дармоїдів, а не тих людей, що уявляють собою багатство й силу держави".

Той факт, що Прокопович заснував свою школу коло Батурина, у таких історичних місцях, як гай гетьмана Мазепи, гай Пилипа Орлика; те, що він навчав учнів українською мовою; що він ставав в обороні поневоленого народу, — показує, що він був щирим українським патріотом, коли старався піднести добробут народу й у той самий час вщіплював у нього розуміння української минувшини й виховував своїх учнів на борців за кращу майбутність. Тарас Шевченко, що відвідував Прокоповича у його пасіках, звав його „наш великий Прокопович". Прокопович мав зносини з Костомаровом і іншими визначними діячами України. Треба додати, що Прокопович був одружений з простою українською селянською дівчиною, що на той час було явищем незвичайним.

Заслуги Прокоповича у всесвітньому пасічництві дуже великі. Він винайшов перший рамковий вулик, якого почав уживати у своїх навчальних пасіках; його народня пасічнича школа була першою в світі; її закінчило понад 500 інструкторів, між якими були й чужинці, що понесли Прокоповичеву науку до своїх земель. Прокопович був першорядний дослідник і розповсюднювач ідей, автор-письменник, що поклав початок пасічничій літературі. Він був людиною надзвичайно скромною: коли його хотіли відзначити за працю, він просив, щоб замісць нього відзначили його найближчих співробітників.

Після смерти Прокоповича школою завідував його син, Великдан, який продовжував навчання в батьківському дусі. Але після смерти Великдана школу зліквідовано (1879 р.). Майно частинно розпродано та розкрадено. Російський уряд нічим не поміг для її вдержання, бо не в його інтересі було продовження її існування.

Так закінчила своє буття перша в світі народня пасічнича школа, заснована „Великим Прокоповичем", українцем-дослідником і вченим, який у свій скромний спосіб боровся за кращу майбутність українського народу, стараючись піднести його добробут і національну свідомість.

То є амбіція!

— Як лише побачив мене, зловив за ковнір, випхав на коридор, дав копняка і скинув зо сходів.

— А ти що йому на це сказав?

— Я? Нічого. Чейже від року не говоримо з собою.

———o———

Дивно.

Подорожний оглядає цвинтар у містечку і читає на одній гробниці такий напис:

„Тут спочиває адвокат Пискатий, чесна людина".

— Дивно! — думає подорожний. — В одній могилі поховали двох людей...

МАТЕРИНСЬКА ЛЮБОВ.

Один американець у Лос Анджелесі, в стейті Каліфорнія, є власником Вурки, 18-місячної собаки, що не може мати песят, але має такий сильний материнський інстинкт, що адоптувала собі за дітей крілика й кота. Вона трактує їх з такою любовю, з якою сука звичайно трактує свої цуценята.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (40)

Коли Тарзан зблизився до печери, в якій залишив був д-ра Брукса, він побачив на землі сліди босих ніг. Це його відразу насторожило. Він почав докладно оглядати сліди та дивитися за їх напрямком. Вони провадили до печери, а потім з печери. Серед них був слід також д-ра Брукса. Тарзан уже знав, що сталося. Та тут над головою зажибоніла Нкіма.

„Прийшли чорні люди і забрали старого хорого чоловіка", говорила вона. А далі скочила Тарзанові на плечі й обняла його за шию. Почуваючися знов цілком безпечно, Нкіма почала розказувати, як то вона боролася з чорними, як кільком розвалила дрючком голову; але чорних було багато і вони перемогли її. Притім вона з завзяттям скубала йому чуба.

Тарзан похвалив Нкіму за її велику „відвагу" і по хвилі надуми кинувся з цілої сили в нетри. Він тепер зрозумів, що положення дуже грізне, що всі білі опинилися в руках жорстоких фанатиків і їм усім грозить смерть, і то в дуже короткому часі. Треба було спішити. Він гнався з цілої сили по верхах дерев, а за ним поспішала Нкіма.

Та хоч Нкіма належала до породи, що то її спеціяльністю є вганятися по деревах, то проте вона не могла дорівнювати Тарзанові і разураз спізнялися. Вона з утоми вже й висолопила язик, але все далі старалась дорівняти йому в бігу. Далі вона не видержала і заговорила: „Брате Тарзане, припини біг, бо дуже змучишся". Та Тарзан далі поспішав.